

Spillefilm i Grønland

Af Birna Marianne Kleivan og Ulla Hjorth Nielsen

I forbindelse med en opgave om dansk kulturformidling i Grønland, ved Institut for Filmvidenskab, Københavns Universitet, blev det klart, at spillefilmsudvælgelsen var et ganske uudforsket område. Artiklen er blevet til på grundlag af dette arbejde.

I grønlandskommissionens betænkning G-50 blev der for første gang formuleret konkrete forslag til den fremtidige filmvirksomhed, og man fremhævede den underholdningsværdi, som filmen især i vinterhalvåret ville repræsentere for den grønlandske befolkning. Under Grønlandsdepartementet nedsattes Grønlands kulturelle råd, hvor bl. a. filmområdet var indbefattet.

I 1951 etableredes en filmfordelingscentral i Nuuk, der skulle sørge for distributionen til de forskellige byer. Antallet af biografer var efter krigen og op til slutningen af 1951 steget til 13.

Grønlandskommissionen anbefalede i sin betænkning en overgang til 16 mm-systemet, da man fra nu af udelukkende overgik til forsyning med 16 mm-kopier, under Grønlands kulturelle Råds administration. Det viste sig imidlertid hurtigt, at man havde forhastet sig i forhold til de økonomiske rammer for filmforsyningen. Således blev Grønland kun forsynet med engelsksprogede 16 mm-kopier nedkopieret direkte fra producenten, og dermed uden danske undertekster. Problemet bestod i, at man ikke

havde forudset det bekostelige i nedkopieringen af danske og udenlandske film her i landet, eller sagt på en anden måde: at de kommercielle engelske og amerikanske selskaber kunne tilbyde 16 mm-kopier til en yderst favorabel pris. Dette skyldtes at selskaberne først og fremmest nedkopierede til moderlandenes militære forlægninger med

transportable biografer, hvorimellem de cirkulerede. Først herefter blev kopierne tilbudt civile institutioner.

Grønlands kulturelle Råd gav i sin årsberetning for 1951 en noget anden forklaring, idet man skrev:

»Da de danske filmselskaber kun producerer, og de danske biografer kun viser 35 mm, blev departementet afskåret fra at sende danske eller dansk-tekstede film til Grønland. Dette medfører, at alle film, der sendes til Grønland, må omhyggeligt gennemses i kulturel afdeling, således at kun film, der kan forstås af billederne alene, opsendes. Tilstede ved gennemsynet af filmene er altid en grønlandsk repræsentant, der så skriver et udførligt program, der trykkes og sendes med filmene.«

Ved således at fortie de økonomiske kendsgerninger kunne departementet fralægge sig ansvaret under dække af de gældende brancheforhold. Ydermere er det paradoksale i at indføre 16 mm, uden at have film, der passer hertil, garneret med pædagogiske undskyldninger.

Fra kulturel afdeling blev der til sæsonen 1951–52 opsendt 100 engelsk/amerikanske spillefilm, der ikke på nogen måde var versioneret, endsige dansktekstet. I 1951 havde de danske selskaber fremsat et forslag om nedkopiering af ca. 50 danske spillefilm en årrække frem, men forslaget stødte på førnævnte økonomiske modstand. Nedkopiering af en dansktekstet kopi kostede 3000 kr., og farvefilm kunne ikke nedkopieres i Danmark på davæ-

rende tidspunkt. I de kommende år påregnede man en leje af ca. 125–150 udenlandske film, i een kopi.

Ministeriet for Grønland

Efter grundlovsændringen i 1953, blev den grønlandske spillefilmssituation åbenlyst uholdbar. Med »Nyordningen« fulgte det bevidste ønske fra danske og grønlandske politikeres side om på alle måder at omfatte den grønlandske befolkning med dansk sprog, dansk tankegang. Ligesom der i en koldkrigstid var politisk interesse i at fastholde en euro-amerikansk påvirkning af grønlænderne.

Ministeriet for Grønland (MfG) blev oprettet, og filmområdet blev underlagt det ny ministeriums 4. kontor. Der blev nu vist politisk og økonomisk vilje til at starte en nedkopiering af danske og udenlandske film, sidstnævnte forsynet med danske undertekster. 4. kontor fik på finansloven for 1955 en ekstrabevilling på 150.000 kr. til indkøb af film på licens samt tekstning. I 1955 opsendtes således 34 spillefilm, heraf 8 danske. Svend Methlings »Der kom en Dag«, Carl Th. Dreyers »Ordet« (begge 1955) og 6 folkekomedier. Endvidere blev 41 utekstede engelsksprogede film lejet til Grønland, hvorved det samlede antal film udgjorde 75 titler. De engelsksprogede film udgjorde 53, eller $\frac{2}{3}$ af det samlede udbud men det var trods alt et fremskridt fra at have udgjort $\frac{3}{3}$. De 8 nye danske film var meget efterspurgt, for på trods af de forståelsesmæssige problemer udgjorde de alligevel et reelt alternativ til de engelsksprogede film.

Statens Filmcentrals rolle

I 1961 overtog Statens Filmcentral (SFC) det driftsmæssige ansvar for spillefilmsområdet og blev nærmere knyttet til ministeriet på kortfilmsområdet. SFC skulle nu stå for udvælgelse, licenskøb, nedkopiering, tekstning, grønlandsk versionering og distribution. SFC's rolle som tjenestepligtig overfor ministeriet betød i økonomisk henseende udelukkende, at SFC stillede personale til rådighed, uden udgift for MfG. Hovedårsagen til at SFC overtog, var de bedre tekniske muligheder, såsom biograf, spoleafdeling m. v. som filmcentralen har. Formodentlig har der fra ministeriets side også været en interesse i at pålægge SFC en større ansvarsbevidsthed i relation til Grønland, en udnyttelse af SFC's bredere kendskab til film i det hele taget og øgede muligheder for eksperimenteren med versionering.

SFC oprettede en særlig grønlandsafdeling i huset i Vestergade, København, og Niels Vestergaard, der hidtil havde varetaget de praktiske funktioner på filmområdet i ministeriets regi, startede afdelingen. Han blev snart efter afløst af Carsten Dahl, der har sin baggrund i den danske filmbranche.

Det var nu pålagt SFC suverænt at udvælge spillefilm ud fra de titler, der var at finde blandt biograffilmene på det danske repertoire. Ud fra ca. 300 nye titler årligt skulle der udvælgelse op til 50 egnede film. Sorteringen foregik i 3 tempi. Ca. 100 film blev udelukket ved en grovsortering. De danske film af en lettere tilgængelig karakter blev stort set alle valgt. Og de udenlandske film, der kunne komme på tale – alle gennemset.

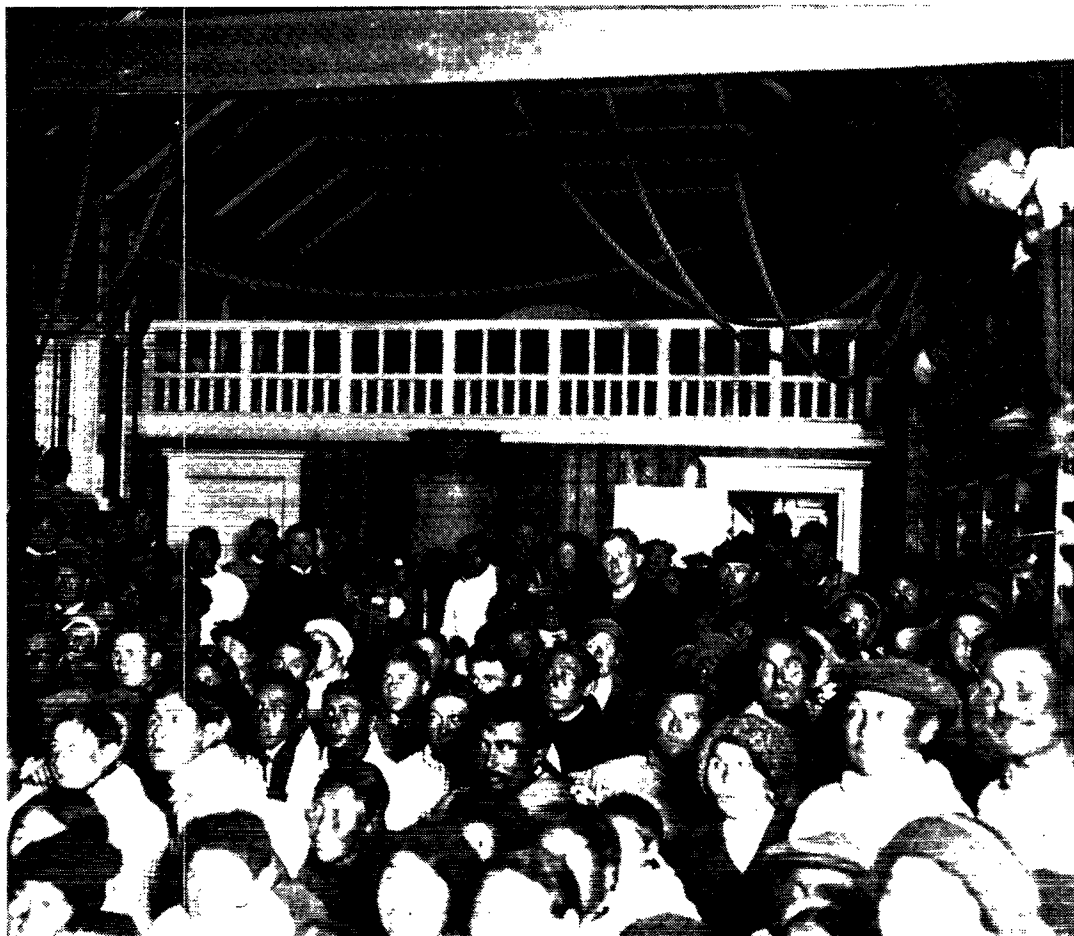
Retningslinjerne for udvælgelsen var: Handlingsfilm uden for megen dialog, og valgt efter et principielt ønske om alsidighed og rimelig kunstnerisk kvalitet. I enkelte tilfælde, hvor der herskede tvivl om filmens egnethed, blev herboende grønlændere konsulteret, men der forelå ingen bestemmelser for denne praksis.

I 1966 blev det besluttet, at filmområdet (samt Grønlands Radio og senere biblioteksvæsnet) fra at henhøre under Ministeriet for Grønland, skulle overgå til Ministeriet for kulturelle Anliggender, der var blevet oprettet i 1961. Oplysningsrådet under MfG blev nedlagt, og Filmcentralen i Nuuk blev fra 1. januar 1968 en selvstændig institution under landshøvdingen. De kulturelle områders overgang til Ministeriet for Kulturelle Anliggender, var kun en af mange bestræbelser for i disse år fuldt ud at integrere Grønland ud fra rigsfælleskabets mål.

Udvælgelsesgrupper etableres

I foråret 1971 etableredes Grønlands Oplysnings Forbund (GOF). På denne baggrund blev Filmcentralen i Nuuk fra 1973 underlagt GOF, der ønskede større grønlandsk indsigt med og indflydelse på filmområdet. Dette faldt godt i tråd med, at daværende grønlandsminister Knud Hertling stoppede de føromtalt bestræbelser på på længere sigt helt at nedlægge Ministeriet for Grønland ved at føre bl. a. de kulturelle områder tilbage til rette ministerium.

Fra grønlandsk side havde man i flere år påpeget det absurde i, at det var en dansker, der suverænt udvalgte film til

»Under opvisningen af levende billeder« i Nuuk/Godthåb. Foto fra KNK, Det grønlandske Landsmuseums billedsamling.

Grønland. Man ønskede udvælgelsespraksisen ændret, således at grønlænderne selv fik indflydelse på filmudbuddet.

På foranledning af GOF nedsatte ministeriet for Grønland og SFC derfor i 1972 en udvælgelsesgruppe på 20 herboende grønlændere, med forskellig baggrund og alder. Denne gruppe blev igen inddelt i 4 undergrupper, som på skift så 2-3 film på SFC, eller samlet gik i biografen, for derefter at diskutere

filmene og træffe beslutning om deres egnethed for Grønland. Denne ordning kørte indtil slutningen af 1974, hvor interessen for at deltage i udvælgelsen desværre var faldet så markant, at grupperne gik i opløsning. I et brev fra ministeriet til SFC var førstnævnte mistænkelig lettet over at slippe for det administrative besvær, som ordningen medførte, ligesom den udgift, der trods alt var forbundet hermed, kunne spares. Ministeriet besluttede derfor at gen-

indsætte Carsten Dahl som midlertidig ansvarlig, indtil en ny og mere gennemførlig ordning kunne iværksættes.

Fra 1972–74 foregik udvælgelsen i 2 tempi, idet Carsten Dahl ud fra det danske biografrepertoire og forhåndskendskab inddelte det samlede udbud i 3 kategorier:

1. Underlødige spekulationsfilm, der generelt blev frasorteret på grundlag af forhåndsomtale og kritik. F. eks. karatefilm.
2. Så godt som alle danske film (d. v. s. underholdningsfilm i stort tal) når bortses fra kategori 1, blev valgt, fordi efterspørgslen efter danske film var så stor. Hertil kommer »sikre« udenlandske underholdningsfilm, der blev valgt udenom udvælgelsesgrupperne.
3. Udenlandske film af kunstnerisk kvalitet, udprægede dialogfilm, kriminal- og andre aktionfilm. Altid forevist udvælgelsesgrupperne til bedømmelse m. h. t. egnethed.

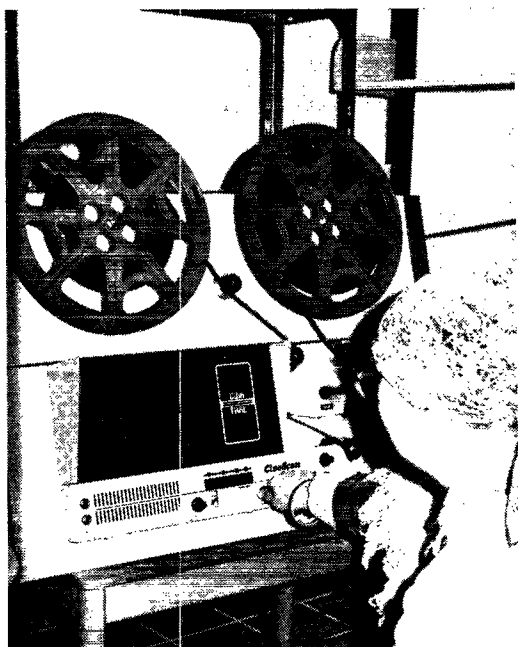
Grønlanderne havde stadig ikke den fulde indsigt, endsige ansvar for udvælgelsen. Alligevel var ordningen et væsentligt fremskridt i forhold til den suverænt danske udvælgelsesprocedure.

Gruppernes opløsning blev naturligvis stærkt beklaget af GOF, der straks nedsatte en arbejdsgruppe til kulegravning af problemerne. Mulighederne for at få gennemsynskopier stillet til rådighed fra distributørerne, enten i form af 35 mm-kopier eller videokassetter, blev undersøgt. Distributørerne afsløgte GOF's forespørgsel ud fra den betragtning, at hverken nye eller ældre

film ville kunne afses så længe som forsendelse Nuuk–København/retur ville medføre. Ideen med videokassetter viste sig at være forud for sin tid, da selskaberne dengang ikke var begyndt at overspille på kassette i større stil.

A-gruppen afgav betænkning i 1976, og samme år nedsatte GOF en spillefilmsgruppe i Nuuk. Denne skulle, ud fra danske dagbladsanmeldelser og tidsskriftsartikler, udvælge egnede film efter et pointsystem og tilsende SFC en bestillingsliste. Gruppen kom til at bestå af 6 medlemmer: 1 fra Landsrådet, 1 fra Landshøvdinge-embedet, 1 fra GOF, 1 fra biografen i Nuuk og 2 repræsentanter for de almindelige biografgængere (annonceret efter via opslag i Nuuk biograf). Til støtte for denne udpegedes i samarbejde med GOF's lokalafdeling i København (Papik) en kontaktgruppe, der i tvivlstilfælde skulle gennemse enkelte film og træffe afgørelse. Kontaktgruppen kom dog reelt ikke til at fungere før dette år (1982).

Ud fra en filmisk betragtning kan det synes som et umuligt alternativ til den hidtidige ordning, at man fra grønlandsk side har ønsket at placere udvælgelsen i Nuuk uden chance for ved selvsyn at bedømme filmens egnethed for et grønlandsk publikum. Anmeldelser m. v. kan kun give et falsk billede, bl. a. fordi de er baseret på den enkelte anmelders subjektive vurdering – ydermere formidlet til den danske læser/biografgænger. En dansk anmeldelse hæfter sig ikke ved graden af dialog i en film, men ved om manuskriptet er godt eller dårligt. Ydermere betød den ændrede praksis, at man ikke som tidligere havde grønlands-

Lederen af filmcentralen på Pilersuiffik Anne Marie Wassmann gennemser en ny film. Fot.: Keld Hansen.

premiere ca. en måned efter den danske. Filmene blev nu forsinket 6–12 måneder, fordi man måtte vente med at tage stilling til efter den danske premiere.

Ønsket om at grønlænderne selv, og ikke folk som har været bosat i Danmark igennem en årrække, skulle få den størst mulige indflydelse på udvælgelsen er yderst forståelig, men af praktiske grunde problematisk. Ordningens indbyggede vanskeligheder blev sat i relief, da den tidligere leder af filmcentralen i Nuuk, Jens Erik Andersen (der er dansker), på en ferierejse i sommeren 1979 så sig nødsaget til at gennemse og suverænt udvælge en række spillefilm uden indflydelse fra filmgruppen i Grønland.

Udvælgelsesordningen på basis af de danske kritikers holdning eksisterer også efter Hjemmestyrets indførelse,

men med visse ændringer. Hele filmområdet kom i 1980, efter nedlæggelsen af GOF, til at henhøre under Pilersuiffik, der er central for undervisningsmidler, oplysning og anden kulturel virksomhed.

Hjemmestyrets Danmarkskontor ansatte i efteråret 1981 en medarbejder, Bo Christensen, der specielt skal varetage de kulturelle områder. Det har resulteret i, at Danmarkskontoret fra 1. januar 1982 har genoplivet ideen om en genemsynsgruppe, der træder sammen, når gruppen i Nuuk finder det nødvendigt. De 5 grønlændere der »låner deres øjne ud«, er 3 læreruddannede og 2 studerende. Gruppen kan ikke siges at være særlig repræsentativ for den grønlandske befolkning, men naturligvis er den et forsøg på en bedring af forholdene.

Det kan undre, at ansvarligheden hos de tidligere udvælgelsesgrupper har været så ringe. En forklaring kan være, at de herboende grønlændere op igennem 70'erne er blevet pålagt et utal til lidshverv. En anden forklaring kan være, at indsatsen tidligere var ulønnet.

Alligevel viser ordningen sig stadig helt uacceptabel, bl. a. fordi filmene ofte er taget af det københavnske repertoire, når de ønskes gennemset. Det betyder, at også den nuværende leder af filmcentralen Anne Marie Wassmann må gennemse og udvælge spillefilm til Grønland på sine danmarkstrejser.

Til sammenligning kan det nævnes, at en repræsentant for det islandske folk årligt foretager indkøbsrejser til Danmark, hvor et mangeårigt samarbejde med de danske og udenlandske distributører har været gældende. Islandsk

35 mm egenproduktion er indtil videre meget lille.

Man kunne forestille sig en bredere sammensat udvælgelseskomité, der kunne foretage opsøgende rejser f. eks. til udenlandske filmfestivaler med indkøb for øje. For hvem siger, at grønlænderne kun er interesseret i (lader sig nøje med), hvad de danske filmimportører regner med at kunne afsætte på det danske marked? Hvad danske film angår, må man regne med, at de en årrække frem (for såvidt der produceres) vil indtage en central plads på det grønlandske biograf-repertoire. Det er trods alt de film, som grønlænderne i mangel af egenproduktion er glædest for, og har lettest ved at forstå både sprogligt og »kulturelt« p. g. a. den mangeårige danske påvirkning.

Licenser, priser og prolongationer

I 50'erne begyndte Grønlandsdepartementet at opkøbe licenser på 16 mm filmene for en 3–5 års periode. Licensvilkårene var yderst lempelige. Fra 1963–73 lå licensen på danske film for en 5 års periode uændret på 4000 kr. Licenserne blev senere pristalsreguleret og ligger i dag på ca. 10.000. Licensen for de udenlandske film beløber sig til ca. 6000 kr. for almindelig spillefilmslængde, og ca. 7000 kr. for en såkaldt superfilm. Licensen løber i 4 år, men forholdsmæssigt er de udenlandske film alligevel billigere end de danske. Det skal formodentligt ses som udslag af ønsket om at konkurrere med de dansk-producerede film.

Prisen på en kopi i grønlandsk version blev fordoblet i løbet af 7 år, fra i

1968 at koste gennemsnitlig 15.000 kr. til i 1975 at beløbe sig til 30.000 kr. Det betød naturligvis, at bevillingerne ikke kunne følge med. Da det formelle ansvar i 1976 blev flyttet til Nuuk, måtte GOF ansøge om tilskud til spillefilmsvirksomheden hos Landsrådet. For som om de højere priser ikke i sig selv var nok til at udhule bevillingerne, forholdt det sig nemlig sådan, at den samlede bevilling fra MfG blev beskåret med 200.000 kr. i f. t. foregående år. Bevillingen for 1976 var på 1.125.000, og man forventede hermed, at Landskassen skulle dække en del af driften. Landsrådet måtte afslå GOF's ansøgning. Så længe hovedansvaret for spillefilmsvirksomheden var på danske hænder, steg bevillingerne nogenlunde i takt med de faktiske omkostninger, men lige så snart ansvaret blev flyttet, satte man ind med sparekniven. I 1978 lykkedes det at få en landskassebevilling på 150.000 kr. igennem. Det store fald i antallet af nye film havde nemlig betydet, at publikumsinteressen faldt drastisk, og dermed forsamlingshusenes entreindtægter og filmlejen til GOF. Landsrådets imødekommenhed skyldtes da også de yderst alvorlige konsekvenser for forsamlingshusene, som et nyt afslag ville medføre.

Når licensen på en dansk film udløber, kan den prolongeres for et år ad gangen. Det er sket, når filmen ikke er skønnet udspillet, og oftest kun når kopikvaliteten har tilladt det. Muligheden for prolongation er til fulde udnyttet, hvad angår de elskede »grønlandsfilm«: »Palos brudefærd« (1934) og »Qivitoq« (1956). Færø-filmen »Tro, håb og Troldom« (1960) er et af de få andre

GRØNLANDSFILMEN I FARVER

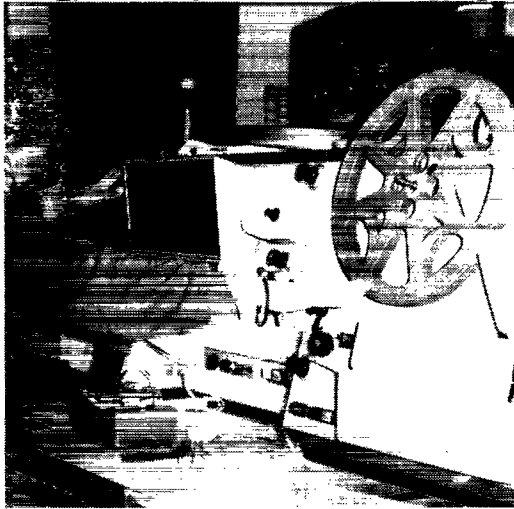
eksempler på gamle danske film, der glider ud i nogle år, for så at vende tilbage på fornyet licens. Prolongation kan kun finde sted uden afbrydelse i forløbet.

De gamle film synes altså ikke at have udspillet deres rolle. Dette faktum hænger nøje sammen med den genkendelighed de repræsenterer for den grønlandske befolkning. I strømmen af fremmedartede film, som publikum må tage til takke med, viser førnævnte films popularitet med al ønskelig tydelighed, at grønlænderne skriger på egne spillefilm, hvori Grønland og grønlænderne selv spiller hovedrollen. Indtil videre må de nøjes med de udenlandske film, der cirkulerer i Grønland – det vil efter 1981-tallene sige 222 titler.

Distributionsproblemer

De store geografiske afstande og klimatiske forhold gør sammen med de begrænsede samfærdselsmuligheder og kommunikationsvanskeligheder ind imellem distributionen kaotisk. Disse forhold taget i betragtning burde tilførelsen af nye film udgøre flere end den årlige forsyning på mindre end 40 titler, der i dag er gældende.

Efter utallige opfordringer fra filmcentralen i Nuuk blev det omkring 1965 besluttet (SFC/MfG) hurtigst muligt at tilstræbe en levering af alle spillefilm i 3 kopier. Foruden distributionsvanskeligheder var problemet også slitage på filmene. Resultatet blev derfor en trepulje-ordning, hvor filmene blev

På filmcentralen omspiles og gennemses alle film, før de sendes ud langs kysten. Fot.: Keld Hansen.

sendt til Aasiaat (Egedesminde) kopi A, Nuuk kopi B og Qaqortoq (Julianehåb) kopi C, hvorfra de cirkulerede i distrikterne. SFC havde før forsynet Thule og Angmassalik direkte, enten før eller efter den øvrige distributionscyklus. Denne opgave blev nu overtaget af filmcentralen i Nuuk, således at SFC nu kun skulle medvirke til den interne distribution ved at forsyne Illoqqortoormiut (Scoresbysund), hvortil der er ufremkommeligt det meste af året.

Filmcentralen sendte tidligere filmene til diverse kæmnere, der fungerede som administrativt ansvarlige på det lokale plan. Han varetog udlevering af filmene, indkrævede filmleje til filmcentralen i Nuuk og sørgede for videresendelse til nærmeste by i cirkulationssystemet efter at have fået dem retur fra områdets bygder. Efter 1976 blev kæmnerens rolle overtaget af GOF's lokalafdeling (idag kultur- og undervisningsforvaltningen) for om muligt visse steder at forbedre

distributionen. Forstået på den måde, at oplysningsforbundet ville udvise større forståelse for betydningen af en regelmæssig forsyning, end det havde været tilfældet med kæmnerne.

Biografforholdene

Som følge af Grønlandskommissionens betænkning i 1950 blev statens monopol som udvælger, indkøber og distributør af spillefilm til Grønland fastslået. Det betød, at Grønland fik en særstilling i forhold til den danske film lovgivning, og kun optrådte i bemærkningerne her til. D. v. s. at det daværende bevillings- og afgiftssystem aldrig kom til at gælde for Grønland. En væsentlig årsag til den grønlandske særstilling var befolkningsgrundlagets størrelse, der igen betød, at der ikke var basis for opførelsen af egentlige kommercielle biografer med 35 mm-film.

Såvel kort- som spillefilm er derfor blevet vist i stedlige forsamlingshusbiografer under tilsyn af bestyrelsen og en filmleder, der fungerede som operatør. Disse forhold er stadig gældende ligesom filmforevisningerne afhængig af byens/bygdens størrelse varierer fra 2-4 forestillinger pr. uge fordelt på 2 dage.

I 1969 var der i alt 50 forevisningssteder af denne art placeret i samtlige byer og bygder med 200 eller flere indbyggere. Desuden 4-5 rejsebiografer til betjening af de mindre bygder. Hertil kommer, at militæret, vejrstationer og skibene siden 50'erne er blevet forsynet med film fra henholdsvis ministeriernes filmudvalg og SFC. De amerikanske baser får deres film direkte fra USA. I dag er der omkring 90 biografer. Et højt

tal i forhold til befolkningens størrelse og det begrænsede udbud af film. (I Danmark 450 biografale). Det skyldes, at en lille bygd med kun 20 indbyggere nu har en 16 mm fremviser, eller sagt på en anden måde at 95 % af befolkningen har mulighed for at se film på deres hjemsted. P. g. a. monopolen, der også efter Hjemmestyrets indførelse er gældende, har der aldrig været vist reklamer i de grønlandske biografale.

Den lave filmleje betyder, at entréindtægterne giver et pænt overskud, samtidig med at billetprisen kan holdes nede. Overskuddet anvendes til at finansiere forsamlingshusenes øvrige aktiviteter.

Især i bygderne er filmforevisningen meget populær. Det skyldes, at de øvrige underholdningstilbud her er yderst begrænsede. Det kan aflæses af besøgstallene. I filmcentralens statistik fremgår det tydeligt, at det er de mindre bygder, der fører an hvad angår biografbesøg pr. indbygger. Bygden Ilimanaq (Claus-havn) med 98 indbyggere topper med 18,1 besøg i 1980. Sarqaq, Isortok og Qassimiut lå alle over 15 besøg. Som diametral modsætning kan nævnes den forholdsvis store by Paamiut (Frederikshåb) med 2275 indbyggere, der lå helt i bund med 0,2 besøg. For byernes vedkommende fører Upernavik med 5,6 besøg og hovedstaden Nuuk ligger på 3,6 besøg. Når der er tale om distributionsvanskeligheder, rammes bygderne ekstra hårdt, fordi filmforevisningen måske er ugens eneste underholdningstilbud og som følge heraf ikke kan erstattes med noget andet. Derfor er det også forståeligt, at bygdebefolkningen

bliver bitter, når filmforsyningen svigter af andre end trafikale årsager, men fordi forrige by i cirkulationssystemet ikke har sendt filmen videre til tiden. Problemet kommer tydeligt til udtryk i et indlæg under rubrikken »Fra Bygdedagbogen« i A/G nr. 50 9. september 1981, hvor Jens Brønden siger:

»Man bør vel i byen forstå, at selv små adspredelser som irrelevante udenlandske film betyder meget her hos os. En biografforestilling er skam en festlig begivenhed, som man møder op til, både for at lade sig underholde af det fremmedartede flimmer, og for at hilse på hinanden og ryge og snakke i pauserne. Der er nok et eller andet galt med holdningen til bygderne. Det er så let at glemme hensynet til dem, for bygdefolk brokker sig jo ikke så meget som byboere, selvom der bestemt godt engang imellem kunne være brug for det.«

Jens Brønden udtrykker klart, at det primære for bygdebefolkningen er det sociale samvær, sekundært hvad der vises.

Indførelsen af lokal TV-stationer, og i de sidste par år videofilmenes gennembrud, har medført en markant nedgang i antallet af biografbesøg. Iflg. filmcentralens statistik er besøgstallet halveret i løbet af 3 år. Gennemsnitlig gik grøn-lænderne i 1977 5,8 gange i biografen. I 1980 var tallet nede på 2,8 d. v. s. noget lavere end i Danmark. M. h. t. skatter og afgifter på luksusvarer indtager Grønland en særstilling i forhold til Danmark. Elektronisk udstyr o. l. er således befriet for afgifter, hvilket betyder

Action-Western og gys på video.

HOTWIRE

Nervefræsende krimi om den rå og skånselsløse kamp mellem forbrydere og politi i en amerikansk storby med de mest forrygende biljagter, der hidtil er set på film!

THREE BULLETS

Højspændings-western om jagten på en stor guldskat i den mexicanske ørken. En eksplosiv film ladet med brændende had, gloende kærlighed og nervepirrende action!

PSYCHO SISTERS

Toppyseren om et tre-kants-drama. Millie har sin søster Brenda, fordi hun stjal hendes elskede, George. Først dør George en grufuld død, og så følger chok på chok.

fås i

VHS ☐

BETA ☐

VCC 2000 ☐

Kr. 700,- pr. stk.

Kan du li' videofilm?

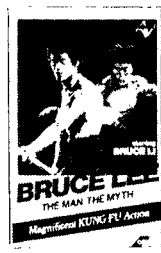
BRUCE LEE PÅ VIDEO

Fist of Fury

Big boss

The Man
The Myth

fås i

VHS ☐

BETA ☐

700,- pr. stk.

VIDEOFILM

The Real
Bruce Lee

Death Force

Shogun Assassin

fås i

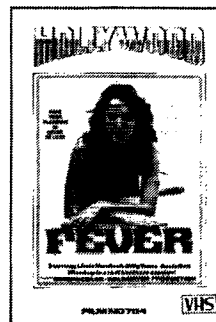
VHS ☐

BETA ☐

2 ugers
leveringstid
700,- pr. stk.

VIDEO NYHED!

med danske undertekster

VHS — BETA — VCC 2000

Chock pris kun 398,-

Besøgstallet i biograferne er halveret i løbet af 3 år, bl. a. på grund af videofilmenes popularitet. Annoncerne fra Grønlands to største aviser giver et lille indtryk af nytårstilbudet.

at TV-apparater, videorecordere etc. kan anskaffes langt billigere end i Danmark. Der er ikke foretaget egentlige undersøgelser af den publikumsmæssige

sammensætning i Grønland. Men meget tyder på, at det for byernes vedkommende først og fremmest er yngre grøn-
lændere og danskere, der har søgt bio-

Fra premieren på »Samtidigheds-TV« 1. november 1982 kl. 19,30. Seere i Holsteinsborg, Egedesminde, Godhavn, Godthåb og Nanortalik kunne direkte se formanden for TV-fællesforeningen Mogens Blok Poulsen, programredaktør Søren Bach, radiofonichef Peter Frederik Rosing og landsstyreformand Jonathan Motzfeldt. Fot.: Anne Bang, Sermitsiaq.

graferne. Disse to grupper må formodes at være hovedtagere af de nye billedmedier.

Indførelsen af national TV-dækning i slutningen af 1982 – begyndelsen af 1983 og en styrkelse af videorecorderens stilling i private hjem vil ikke gøre situationen nemmere for biograferne, da bekvemmelighedshensyn desværre her som andre steder formodentlig vil gå forud for det sociale samvær.

Det er sandsynligt, at grønlænderne, for at afhjælpe forsamlingshusenes problemer, vil lade det utidssvarende

16 mm udstyr afløse af en videorecorder, hvor billedet, når det blæses op på en skærm, svarer nogenlunde til 16 mm formatet. Ved samme lejlighed vil man opnå meget billige kopier, undgå slitage i samme grad som nu og endelig vil man slippe af med støjproblemet fra fremviseren, da der i mange små forsamlingshuse grundet pladsproblemer, ikke findes et egentligt operatørrum.

Enkelte små bygder har, fordi afstanden til nærmeste lokal-TV station er for stor til, at kabler er nedlagt, en videorecorder opstillet i forsamlingshuset. Her vises der tappede programmer et

par gange om ugen. Ved hjælp af ovennævnte skærm kunne film- og TV-oplevelsen rent teknisk kombineres. Men det fordrer naturligvis, at filmcentralen under Pilersuiffik går helt eller delvis over til *versionerede* videobånd. Lad det hermed være en opfordring.

Versionering

At gøre spillefilmene tilgængelige for det grønlandske publikum har altid været et relativt forsømt kapitel. Versioneringen har været mangelfuld, og grønlænderne har først og fremmest måttet støtte sig til den danske dialog eller danske undertekster.

I artiklen »Spillefilm og Sprog«, Tidskriftet Grønland nr. 3 1976, gør Inge Kleivan rede for de problemer, som ringe eller slet ingen versionering gen-

nem tiden har medført. Vi vil derfor med henvisning til denne artikel nøjes med at behandle de versioneringsforsøg, som filmcentralen i Nuuk fra 1977 igangsatte.

Af nedenstående skema fremgår de tre muligheder (punkt 4, 5 og 6), der blev afprøvet.

Disneyfilmen »Gråbjørnenes Konge« (1970) indgik i forsøget. Den gennemgående engelsksprogede fortæller blev byttet ud med Rasmus Lyberth på lydsporet, og dialogscenerne forsynet med grønlandske undertekster (6).

Filmcentralen ønskede at teste, hvorvidt det overhovedet lader sig gøre at tekste på grønlandsk. Den hidtidige forklaring på manglende forsøgsvirk-somhed var nemlig de meget lange grønlandske ord, der fordrer en yderligere komprimering og dermed fortolk-

Benyttede versioneringsmuligheder fra 1956–1982

Video	Audio	Hyppeghed	Benyttelses- grad
1. Indklip skrevet resume		1–flere steder	Sjældent
2. Sort indklip	Resumé	1–flere steder	} Mest benyttede
3. Original billedside	Speak med mixet lyd	1–flere steder	
4. Original billedside m. grønlandsk tekst	Originallyd	Hele forløbet	Kun forsøgt een gang
5. Original billedside	Grønlandsk speak/fortæller	Hele forløbet	Kun forsøgt een gang
6. Kombination af 4. og 5.		Hele forløbet	Kun forsøgt een gang

ning, end tilfældet er med dansk undertekstning. Det betyder, at der også nemmere opstår problemer med, hvor længe teksten kan stå på lærredet.

»Olsenbanden deruda'« (1977) er den første og hidtil eneste spillefilm med fuld grønlandsk undertekstning (4). Jens Mikkelsen, der oversatte filmen, anslog i et interview i A/G i 1978, at den grønlandske tekst dækker ca. 80 % af det danske manuskript. Det sværeste ved opgaven var iøvrigt at oversætte den specielle danske humor, da den skulle tillempes den grønlandske, tilføjede han. I forbindelse med filmens premiere fremkom der en del kritik, bl. a. p. g. a. valget af film, men på den anden side blev der også udtrykt begejstring over endelig at kunne forstå en film på baggrund af sit eget modersmål. Også spørgsmålet om, hvem man i grunden skal tekste for, blev rejst. Problemet er, at ikke alle grønlandere er fortrolige med den nye retskrivning. Havde man valgt den gamle retskrivning, var kritikken blevet den modsatte, nemlig, at når der indføres en ny retskrivning, gælder det selvfølgelig om at gøre folk fortrolige med den. Udgiften til oversættelse udgjorde 3000 kr. og prægetekstningen 40.000 kr. i tre kopier. Prisen affødte en diskussion om, hvorvidt man skulle fortsætte den hidtidige kurs eller reducere det årlige antal nye film til 10–15 fuldt versionerede film. Sidstnævnte forslag lyder umiddelbart besnærende, men vil betyde en udhuling af forsamlingshusenes økonomi og dermed et fald i antallet af øvrige aktiviteter.

Den tredje film, der indgik i forsøget, var den svenske børnefilm »Smuglerne

på Krageøen«, der havde grønlandspremiere i 1981. Versioneringen bestod af mixet lyd, men til forskel fra tidligere med speakerkommentarer til såvel filmens handling som personernes dialog, og som en mere integreret del af filmen ved at indtræffe ca. hvert 10. minut.

Det kan undre, at de tre versioneringsforsøg først fandt sted med start fra 1977/78. I en periode på 10 år (1967–77) blev der ikke taget skridt til et eneste nyt forsøg. Hvad tekstning angår ud fra den begrundelse, at ordene er for lange, men man fristes snarere til at konkludere, at den grønlandske indflydelse på filmområdet nu har gjort sig gældende. M. a. o. gjorde forsøget påstanden til skamme, eftersom et lidt større koncentrat af dialogen viste sig at være den hidtil bedste løsning, men også den dyreste og det er vel den egentlige forklaring på den danske tilbageholdenhed.

Eftersynkronisering indgik ikke i forsøgsrækken, men man kunne forestille sig en tegnefilm til et sådant eksperiment. Da antallet af skuespillere bosat i Grønland er så forsvindende få, kunne man forestille sig Tukak-teatret draget ind. Eftersynkronisering er absolut den dyreste versioneringsform af dem alle og har desuden det indbyggede problem, at den kulturimperialistiske påvirkning, som den ved misbrug kan medføre, er eklatant. Fra forsøg til kulturimperialisme er der dog så langt, at frygten er ubegrundet.

På længere sigt er en 100 % versionering det naturlige mål. Da det udelukkende er et bevillingsmæssigt spørgsmål, er det op til Landstinget at prioritere.

Skriftligt ledsagemateriale, anmeldelser etc.

Den mangelfulde versionering af spillefilmene har i tidens løb været søgt afhjulpet af bl. a. skriftligt ledsagemateriale. Da man i 50'erne i København udarbejdede dobbeltsprogede programmer var tanken den, at de ved salg – senere automatisk – skulle følge med billetten, og at de samtidig skulle fungere som forhåndsomtale i lokalbladene.

Dette kom dog aldrig til at fungere tilfredsstillende, idet den intergrønlandske distribution af programmerne ofte svigtede. Dette gjorde sig gældende for såvel filmcentralen i Nuuk som diverse lokale filmledere, der tit glemte at videresende programmer til den næste by i cirkulationssystemet.

Den manglende forståelse for lokalpressens betydning kom også til at gøre sig gældende. Det er nemlig ubegribeligt, at denne, i princippet udmærkede kombination af reklame for biografen og afhjælpning af den ringe eller manglende versionering, aldrig til fulde er blevet udnyttet.

Først med GOF's og senere Pilersuiffik's overtagelse af filmcentralen er en lille forhåndsomtale (referat af det danske program) på grønlandsk systematisk fulgt med filmene.

I nogle tilfælde finder en egentlig annoncering sted i lokalbladene, men ofte er der kun tale om opslag på foramlingshuset.

Forhåndsomtaler finder sporadisk sted i lokalbladene, hvorimod »AG« og »Sermitsiak« bringer såvel forhåndsomtaler som anmeldelser af film.

I »AG« bringes jævnligt en kommenteret oversigt over de nye film, der er

kommet til Grønland. Omtalerne er tildelt ringe spaltepads, men giver dog mulighed for en minimal handlingsskitse samt egnethed m. h. t. aldersgrupper og/eller censurbestemmelser.

Hvad angår anmeldelsernes beskaffenhed svarer disse stort set til de danske formiddagsblades, hvorfra der endog forekommer citater og stjernebetegnelser. Således skriver »Sermitsiak« 4. december 1981 om »Den store Grinebiderjagt«:

»Barok brutal, og ustyrlig morsom underholdning« er filmen blandt andet blevet kaldt. Det var dagbladet BT, der gav de to timers tegnefilm denne karakteristik, og den blev samtidig belønnet med fire stjerner.«

At de grønlandske anmeldere synes tydelig påvirket af dansk mentalitet er evident, selvom den etniske bevidsthed også til tider slår igennem og viser forskellen på den danske og grønlandske anmelder. Om »Manden der ville være Konge« hedder det i »A/G« nr. 15 1978 bl. a.:

»Selvom filmen foregår på den anden side af kloden er der nok noget man kan nikke genkendende til. De to helte/skurke har også sprogproblemer. De var aldrig blevet konger eller guder uden deres tolk!«

En anden form for filmanmeldelse finder også sted. Med de 2 ugentlige aftenforestillinger og 1 eftermiddagsforestilling for børn sker det tit (jfr. det høje antal folkekomedier etc.) at børnene ser en film, der også er på aftenrepertoiret. Det betyder, at børnenes reaktion virker

som en verbal anmeldelse overfor de voksne og kan aflæses i publikumsinteressen ved aftenforestillingen. Billeddet kan imidlertid vende, hvis de voksne, der på trods af børnenes eventuelle negative dom, ser den pågældende film og finder den spændende. Dette kan nemlig spores til tilskuerantallet til den forestilling, der finder sted et par dage senere.

Meget tyder på, at netop denne indbyrdes lokale snak om filmene er den anmeldelsesform, der betyder mest i relation til, om en film bliver en publikumssucces – eller fiasko.

Grønlands Radio bragte for nogle år siden et ugentligt indslag i radioavisen om de nye film og filmsituationen i øvrigt. Men da filmene er ca. 2 år om at nå Grønland rundt, er radioen for flygtigt et medie til, at en snæver filmomtale er relevant, hvilket formodentlig også er grunden til at disse stoppede. I stedet kunne man gå mere utraditionelt til værks og f. eks. i magasinform bringe interviews med filmcentralen, filmledere og biografgængere. På den måde var der mulighed for en større debat, og dette kunne måske føre til en bredere opfattelse af filmmediet og dets betydning.

Spillefilmsrepertoiret

Fra 1961 til 1981 er der ialt sendt 841 forskellige spillefilm til Grønland. På grundlag af disse titler har en nationalitets- og genreinddeling fundet sted. Af pladshensyn er det ikke muligt at gengive statistikken her, men kun at skitsere hovedtrækkene af analysen.

Statistikken er fordelt på to ti-år p. g. a. førnævnte ændrede udvælgelses-

praksis. Det giver mulighed for en vis aflæsning af forskellene mellem det danske og grønlandske valg af spillefilm. For 11-års perioden 1961–71 var der tale om 450 film ialt eller et gennemsnit på 40,9 film pr. år. I det andet 10-år 385 film d. v. s. 38,5 film årligt. Antallet af de i forvejen få titler er altså faldet. Indtil slutningen af 70'erne var det officielle mål 50 nye titler årligt, men af pragmatiske årsager har målet måttet sænkes til 45, hvilket heller ikke holder.

Filmudbuddet i Grønland er stærkt begrænset sammenlignet med danske forhold, hvor udbuddet af nye titler udgør ca. 300 årligt. Dette forstærkes yderligere af, at der i Grønland findes betydelig flere forevisningssteder pr. indbygger end i Danmark. På den anden side kan antallet af film til Grønland ikke isoleres fra det faktum, at antallet af forevisninger er langt lavere end i Danmark.

Nationalitet

Amerikansk film har siden tonefilmens gennembrud domineret det danske marked, hvilket tydeligvis også har haft en afsmittende effekt på udvælgelsen til Grønland. Ikke mindre end 38,6 % af det samlede antal film er amerikanske fordelt med 145 film i første og 177 i anden periode. Det kan tyde på, at de grønlandere, der har forestået udvælgelsen på befolkningens vegne, prioriterer amerikanske film (læs: actionfilm) højere end tilfældet var, da SFC alene stod for udvælgelsen. Det kan også have sammenhæng med, at den folkelige danske filmproduktion dalede drastisk fra begyndelsen af 70'erne.

I det grønlandske filmudbud har den typiske danske folkekomedie og i det hele taget dansk film været centralt placeret. Det skal dog nævnes, at danske spekulationsfilm, finkulturelle film og i det hele taget mere vanskeligt tilgængelige film kun har været vist i yderst beskedent omfang. Af fraværende titler kan nævnes »Terror« og »Drenge« begge fra 1977. Danmark tegner sig for 189 film, der fordeler sig med 111 film på 60'er-repertoiret og 78 på 70'er-repertoiret.

I 60'erne blev en del engelske musikfilm og absurde farcer importeret til Danmark. Af titler, der kom det grønlandske publikum til gode, kan nævnes Beatlesfilmen »Help« (1965) og »Morgan lige til at indlægge« (1966). Ialt 74 engelske film har været vist i Grønland, fordelt med 47 på første og 27 på

anden periode. Også fransk film var temmelig velrepræsenteret på det danske biografrepertoire i 60'erne p. g. a. den interesse, som »den nye bølge« affødte. Der blev således sendt 43 franske film til Grønland, medens 70'er-perioden kun kunne byde på 17 film, heraf overvejende kriminalfilm, hvilket også kendetegner de ialt 21 fransk/italienske co/produktioner. En af de mere velartikulerede undtagelser er Truffaut-filmen »Den sidste metro« (1980), der for nylig kom til Grønland.

Kendetegnende for de svenske film i første periode er deres socialrealistiske præg. F. eks. en film som »Ravnekvartret« (1964). Fra samme periode kan det nævnes, at 4 Ingmar Bergman-film var at finde på det grønlandske repertoire mod kun en enkelt i 70'erne. Hovedparten af de svenske film fra anden periode er børnefilm, f. eks. Astrid Lindgren-filmatiseringerne om »Emil fra Lønneberg« i en serie på 3 film (1971-73-75). En af undtagelserne er »Et anstændigt Liv« (1979), der samtidig tjener som eksempel på en filmtype, der næppe 10 år tidligere ville være kommet til Grønland p. g. a. dens tragiske og afskrækkende indhold. At man i dag vælger at vise en sådan film, hænger nøje sammen med, at narkotikamisbruget også er blevet et aktuelt problem i Grønland. Sverige er ialt repræsenteret med 42 film, fordelt med henholdsvis 24 og 18 titler.

Italien, Sovjetunionen, Vest-tyskland og Czechoslovakiet er repræsenteret med henholdsvis 18, 14, 11 og 8 film medens de øvrige nationer for begge perioder ligger på 5 film eller derunder.

Umiddelbart skulle man tro, at gennemgangen på nationaliteter af de 21 års grønlandske spillefilmsudbud ville fremstå som en formindsket kopi af det danske, eftersom filmene er udvalgt fra det løbende danske repertoire. Det er imidlertid ikke tilfældet, selvom statistikken til en vis grad afspejler nationernes indbyrdes status i antallet af titler. Amerikansk film dominerer antalsmæssigt både det danske og grønlandske udbud til biograferne. Men hvor de danske titler kun udgør en beskedent del af det samlede spillefilmsudbud i Danmark, udgør de over 1/4 af det grønlandske udbud i den samlede periode.

Opdelingen i 2 perioder viser samtidigt med at antallet af film er reduceret, at de amerikanske film i 2. periode har øget deres antal væsentligt. Et par nye lande er kommet til i 2. periode,

nemlig Australien og Norge, men ellers er antallet af repræsenterede lande faldet gennem 70'erne, f. eks. nogle øst-europæiske lande. Dette har også indflydelse på udbuddet af kvalitetsfilm, da nogle af disse i 60'erne netop stammede fra de mindre repræsenterede lande.

Man kan der for sige, at SFC's Grønlandsafdeling var mere varieret i sit valg af film – mere kvalitetsbevidst end det senere blev tilfældet i filmudvælgelsen.

Genre

Det er ikke helt uproblematisk at rubricere film i genregrupper. Der vil altid være tale om et subjektivt skøn. Alligevel er en genreinddeling nødvendig for at få et overblik.

Spillefilmene er opdelt i 5 hovedgrupper (og i statistikken 25 egentlige genrer og undergenrer.)

Den største hovedgruppe udgøres af de deciderede underholdningsfilm. Folkekomedier og lystspil er klart dominerende med 178 af de ialt 406 film i denne gruppe, der tillige tæller genrer som melodrama, musical og eventyrfilm. Blandt folkekomedierne er ikke mindre end 108 danske. Først og fremmest de populære film »for hele familien« såsom »Far til Fire« og deres afløser »Min søsters Børn«, der har været vist i Grønland, som hele eller delvise serier. Dirch Passer-film spændende fra »Charles Tante« (1959) over »Onkel Jakobs Hemmelighed« (1967) til »Alt på et Brædt« (1977) har været vist i stort antal. »Olsenbanden« er for tiden at finde blandt de mest sete film. De danske folkekomedier udgør også de største publikumssucces'er for de danske bio-

grafer. Derfor kan det heller ikke overraske, at grønlænderne i mangel af egenproduktion værdsætter netop den slags film. De er trods alt lettere at forstå rent sprogligt end de tilsvarende udenlandske film. Dertil kommer den genkendelighed de repræsenterer, gennem brugen af folkekære skuespillere og den stereotype handling. At folkekomedie-genren *kan* benyttes langt mere interessant end det oftest er tilfældet, er Li Vilstrup m. fleres »Ta' det som en mand Frue« (1975) et eksempel på. Filmen parodierer mandssamfundet ved at bytte rollerne om. Denne film er en af de tre repræsentanter for undergenren kvindofilm, der er blevet vist i Grønland.

Blandt de udenlandske komedier, der hovedsagelig er amerikanske, findes en titel som »Peter og Tillie« (1972) med Walter Matthau og Carol Burnett. Filmen giver måske en forklaring på, hvor-

for det amerikanske udbud af komedier og lystspil generelt ikke anses for velegnede for Grønland. Disse film er i høj grad baseret på en slangpræget pingpong dialog, der er meget svær at følge for et ikke engelskkyndigt publikum. Det samme gælder mange farcer og satirer. Navne som Fy og Bi, Charles Chaplin og Jaques Tati er at finde imellem de kun 42 film af slagsen. Men det skyldes, at den form for farce med veludviklet kropssprog og begrænset dialog har sin rod i stumfilmstiden. Af Woody Allens film er kun få vist i Grønland. Det skyldes til gengæld, at hans indforstående og intellektuelle humor kun appellerer til et meget begrænset publikum.

De deciderede underholdningsfilm udgør lige knapt halvdelen af de 21 års spillefilmsudbud.

Den næststørste hovedgruppe er actionfilm, der dækker genrer som kriminalfilm, westerns, krigsfilm m. f., og som tæller 201 titler. Heraf er den altovervejende del amerikanske produktioner. De 108 kriminalfilm spænder fra udprægede B-film til klassikere som Hitchcock's »Udenrigskorrespondenten« (1940).

Westerngenren er repræsenteret med 60 film, hvor igen de amerikanske af gode grunde dominerer, men også de italienske spaghetti-westerns er at finde.

Kun en karatefilm er vist i Grønland. »Dragens blodige Klør« (1977) blev i lighed med en enkelt pornofilm udvalgt til Grønland, dels som et forsøg, dels for at tilbagevise rygter om censur – en censur, der naturligvis er helt uundgåelig når der skal vælges godt 10 % af det løbende repertoire i Danmark.

De ialt 7 horrorfilm er ligeledes amerikanske, og fordeler sig med 1 film i første og 6 film i anden periode.

En af de allerseneste nyheder blandt det grønlandske spillefilmsudbud er »Fredag d. 13.« (1981) – en horrorfilm med stort H. Sammen med A/G's anmelder kan man godt forundres over, at en spekulationsfilm af så grov karakter finder nåde for udvælgelsesgruppens øjne (hvis den da ikke er valgt udelukkende på grundlag af foromtale og anmeldelser). Dette set i sammenhæng med de yderst begrænsede ressourcer til licenskøb.

Antallet af actionfilm udgør omkring 1/4 af det samlede antal film. De velartikulerede bud på genren er undtagelsen, der bekræfter reglen. Som helhed er actionfilmene gået væsentligt frem i de senere år, hvilket som tidligere nævnt bl. a. må tilskrives, at de øvrige udprægede underholdningsfilm har vist en faldende tendens.

Den psykologiske og mere problematiserende del af filmene udgør *den 3. hovedgruppe*. Totalt tæller denne gruppe 119 film, men fra i det første ti-år at udgøre 71 titler er der kun fundet 48 indenfor det seneste ti-år.

Af de udpræget psykologiske film er gennemsnitlig 2 nye årligt kommet til Grønland. En af dem er den fremragende »Providence« (1977).

De socialrealistiske film udgør en endnu mere beskeden del af det samlede udbud med 26 film ialt, hvilket godt kan undre, når man betænker, hvordan denne filmtype har manifesteret sig indenfor den behandlede tidsperiode. Et par af filmene er karakteriseret ved deres

behandling af misbrugsproblemer af forskellig art.

De samfundskritiske og politiske film har også en tilbagetrukken plads med ialt kun 17 film. »Borgerskabets diskrete Charme« (1972) er en af dem. Denne film adskiller sig iøvrigt fortælle-mæssigt fra den overvejende del af spillefilmsudbuddet, idet tiden er ophævet i en gang på stedet – for at understrege den absurde vestlige verden. Det er værd at bemærke, at de samfundskritiske film *ikke* i stigende grad har markeret sig, efter at grønlænderne selv har fået indflydelse på udvælgelsen.

Den artikulerede del af filmudbuddet er samlet gået tilbage med 1/3 indenfor det sidste ti-år. Dette understreger, at underholdningsaspektet set fra et grønlandsk udvælgelsessynspunkt er filmenes absolut primære funktion.

Den fjerde hovedgruppe udgøres af 68 børne- og ungdomsfilm, d. v. s. 7 % af det samlede spillefilmsudbud, hvorfor der naturligvis bør sættes mere ind på dette område. De deciderede børnefilm kan dog ikke ses isoleret, eftersom især folkekomedierne tilgodeser børnepublikummet. Blandt andre genrer og under-

genrer springer børneegnetheden ligeledes i øjnene, hvilket til en vis grad modererer billedet (selvom det ikke skal tjene som et forsvar for ovennævnte tal).

Børneegnede film:

Børne-/ungdomsfilm:	68
Folkekomedier:	53
Tegnefilm:	28
Eventyr:	14
Farcer:	15
Naturfilm:	11
IALT:	<u>189</u>

1/4 af det samlede udbud kan altså appellere til et alders- og forudsætningsmæssigt bredt sammensat børnepublikum.

Som eksempler på de deciderede børnefilm, der ofte er danske, kan nævnes »Hej Stine« (1970) og »Gummi Tarzan« (1981), der for nylig kom til Grønland.

Det er naturligvis glædeligt, at antallet af børnefilm er steget væsentligt (fra 26 til 42) i 70'er-perioden. Alligevel er tallet urimeligt lavt. Kun ved at ty til ovennævnte sammenlægning med film, der i højere – eller ligeså høj grad er produceret med voksenpublikummet for øje, nåes der frem til et antal film, som man kunne forvente. Dette sagt i relation til den forfordeling som børn i større eller mindre grad udsættes for i kulturelle sammenhænge. En sammenligning bare med antallet af action-film taler sit tydelige sprog.

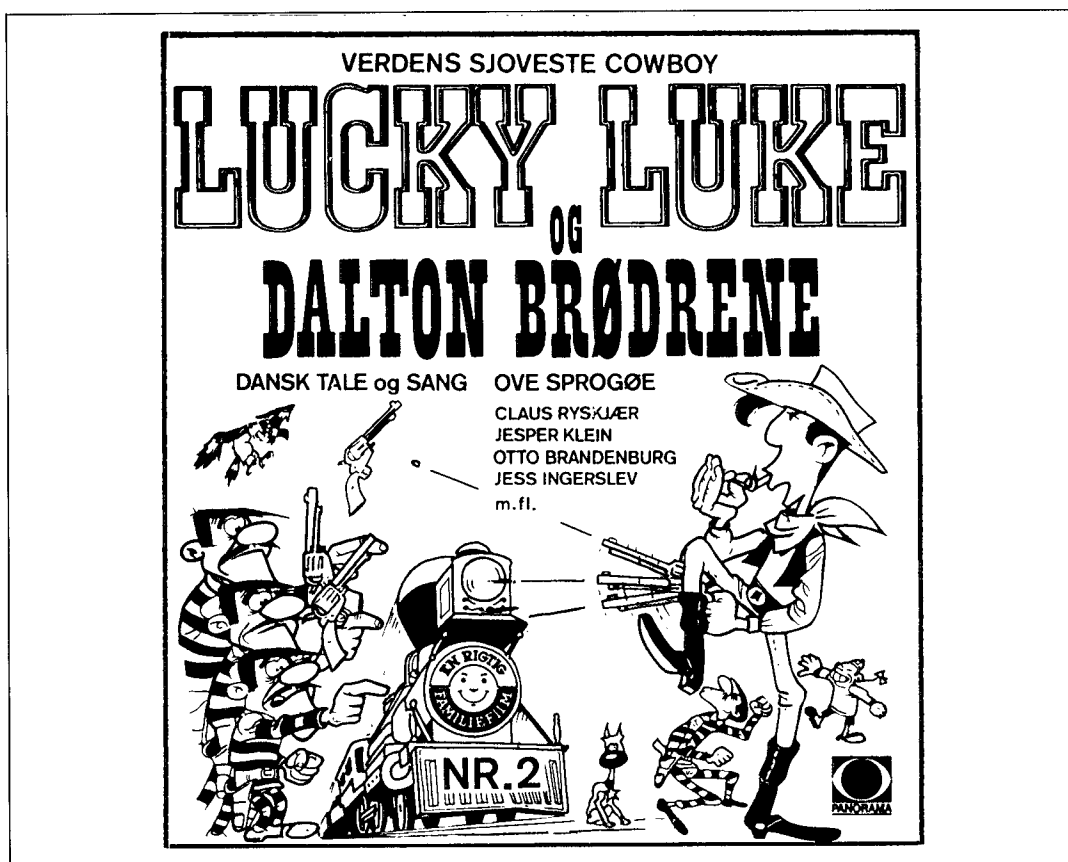
Den femte hovedgruppe på ialt 41 film er meget broget. Udover egentlige dokumentarfilm (i spillefilmslængde) er der tale om filmede rockkoncerter, et par cirkusforestillinger, naturfilm m. v.

Det samlede antal naturfilm på spillefilmsrepertoiret (11 film) er de grønlandske forhold taget i betragtning temmelig beskedent. Det skal dog ses i lyset af, at skolecentralen i Grønland gennem sit kortfilmsudbud (særlig katalog fra SFC, der også indeholder 20 spillefilm) formidler en del naturfilm til biblioteker, foreninger m. v.

Filmene i denne gruppe er af udpræget visuel karakter, bortset fra koncertfilmene, der naturligt nok først og fremmest er auditivt funderet. Altså film der netop udmærker sig ved ingen eller kun ringe dialog. Antallet af titler i de to perioder er forholdsvis konstant, hvilket kunne tyde på at interessen svarer hertil. Et grønlandsk kulturliv i europæisk forstand er p. g. a. den geografiske spredning af en i forvejen lille befolkning meget begrænset. Derfor er det også forståeligt, at f. eks. cirkusfilm virker tillokkende på publikum.

Sammenfattende kan det siges, at det empiriske materiale viser med hvilken overvægt de kommercielle underholdningsfilm, groft sagt 3/4, er tilgodeset i filmrepertoiret. Og dette på trods af den status af monopol, som staten og/eller enkeltpersoner har indtaget i. f. t. udvælgelsen. Og samtidig hvorledes de mere kvalitative bud har været aftagende indenfor de seneste år.

Det er naturligvis en yderst vanskelig opgave at skulle udvælge spillefilm til Grønland, men man kunne med rimelighed forvente, at Hjemmestyret, hvor udvælgelsesansvaret i sidste instans henhører, ville tilgode de mere kvalitetsbetonede film. Det skulle på trods af de sproglige hensyn ikke være umuligt at

udvælge 40 film årligt af en mere varieret karakter end tidligere uden derfor at begrænse filmenes underholdningsværdi.

På filmcentralen i Nuuk udarbejdedes i 1979 en fortegnelse over filmenes forventede indtjening i 1980. Filmene blev opdelt i 8 kategorier. Om filmene i gruppe 6-7 hedder det, at nogle titler helt burde være undgået. Det gælder f. eks. en film som »Alle præsidentens mænd« (1976), der jo netop også kun er interessant når man kan følge den tætte dialog, og derfor et håbløst valg i en grønlandsk sammenhæng. Selvom en sådan økonomisk betragtning på titlerne

kan vise, hvor udvælgelsen har slået helt fejl, er den alligevel farlig, fordi den kan føre til et meget uheldigt snæversyn.

Der foreligger kun 2 kortfilm, der er skabt på helt grønlandske præmisser – og med grønlandsk besætning hvor det overhovedet har kunnet lade sig gøre. Nemlig: »Da myndighederne sagde Stop« (1975), og »Aasivik 77« (1980). Også indenfor spillefilmsområdet er nøgleordet egenproduktion, men det koster mange penge og fordrer en talentmasse, som Grønland måske ikke for øjeblikket har. Men spændende bliver det, hvis eller når grønlænderne selv begynder at producere.